

Silver Riisalo
Saku Vallavalitsus
saku@sakuvald.ee

Teie 22.10.2025 nr 7-7/1978-3

Meie 29.12.2025 nr 13-2/3224-50

Vastuskiri

Austatud Silver Riisalo

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium tänab Saku Vallavalitsust senise konstruktiivse koostöö eest Harju maakonnaplaneeringu maavarade teemaplaneeringu koostamisel.

Esitasime 11.09.2025 Saku vallale kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks Harju maakonnaplaneeringu maavarade teemaplaneeringu (edaspidi teemaplaneering) ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) aruande. Planeeringuala on terve Harju maakond. Teemaplaneeringu koostamise eesmärk on olnud koostöös kohalike omavalitsuste ja kogukondadega kaardistada ning kokku leppida alad ehitusmaavarade uurimiseks ja kaevandamiseks. Sellega panustatakse ehitusmaavarade varustuskindluse tagamisse aastani 2050. Samuti seatakse planeeringuga tingimused kaevandamisega seotud tegevuste võimalike mõjude leevendamiseks ja karjäärade korrastamiseks.

Saku Vallavalitsus edastas 22.10.2025 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile Saku Vallavolikogu 16.10.2025 otsuse, millega Saku vald jättis Harju maakonnaplaneeringu maavarade teemaplaneeringu kooskõlastamata.

Vastame Teile volikogu otsuses toodud punktide kaupa.

1. Saku vald on korduvalt viidanud Saku Vallavalitsuse ning Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalameti tellimusel Maves OÜ poolt koostatud tööle „Tallinn-Saku liivamaardla kaevandamise suundumuste uuring“. Nimeliselt pole seda tööd välja toodud ei teemaplaneeringus ega ka KSH aruandes. See on sedavõrd oluline uuring, et seda peab konkreetselt kajastama ja sellele viite tegema.

Vastusena selgitame, et mõjude hindajad on olnud teadlikud Maves OÜ tööst ja sellega tutvunud, aga ei ole seda kasutanud otseselt mõjude hindamise järelduste tegemisel.

2. Teemaplaneeringu seletuskirja punktis 3.2.1. on Männiku piirkonna osas seatud tingimuseks, et vajadus on kogu ala hõlmava hüdrogeoloogilise kompleksuuringu järele, et välja selgitada kaevandamise kumulatiivne mõju põhjaveele ja vee alt kaevandamise võimalikkus. Saku vald rõhutab, et lisaks praegusele tingimusele peab olema seatud järgmine täpsustav sõnastus: Vajalik on kogu maardla ala hõlmav 3–5 aastane veetasemete ja vooluhulkade seire läbiviimine (sest lühiajalisemalt ei ole võimalik adekvaatset informatsiooni hankida) ja vastav mudeldamine ning järelduste tegemine. Seni tehtud üksikud veetasemete (aga mitte vooluhulkade) mõõtmised ei anna

võimalust saada piirkonna veebilansist süstemaatilist ülevaadet. Ka sellise info põhjal on võimalik koostada kogu ala kirjeldav mudel, aga hüplike alusandmete tõttu oleks mudeli määramatus väga suur. Mida täpsemad on sisendandmed, seda täpsem on prognoos. Nimelt viidi Mavesse töös järvede veetasemete säilimise hindamiseks läbi hüdrogeoloogiline mudeldamine. Mudeldamisel selgus, et puuduvad piisavalt head sisendandmed kindlate järelduste tegemiseks. Ei ole garanteeritud uute lubade väljastamisega kaevandusalade laiendamisel selline veebilanss, mis tagaks järvede säilimise. Vastavalt nimetatud tööle ei saa lubada uut veealust kaevandamist vähemalt seni, kuni seire ja mudeldamise tulemused on valmis. Mudeldamiseks tuleb teostada kogu kaevandamisalal veebilansi mõõtmisi minimaalselt kolme, soovitatavalt aga viie aasta jooksul. Mõõtmisandmete põhjal on võimalik arvutada ala usaldusväärsem veebilanss ja otsustada uute lubade väljastamise üle. Seire eesmärgiks on veevarude säilitamine ja väljapoole järvede valgala filtratsiooni vältimine. Hetkel on moodustatud töögrupp, kes selle küsimusega tegeleb. Vald juhib tähelepanu, et tegemist peab olema kogu maardla ala hõlmava ühtse seirega (st taolist kumulatiivset mõju ei saa hinnata üksikute mäeeraldiste ja neid hõlmava eksperthinnangu/uuringu/KMH kaudu ja enne seda veealuseid varusid hõlmavad lubade väljastamised/muutmisel pole võimalikud. Saku vald ei välista edasisi veealuseid kaevandamisi Tallinna-Saku maardla piirkonnas, kuid läheb aega, enne kui seiretulemused teada ja ohutus tagatud. Antud teemaplaneeringu sõnastust tuleks täiendada, et oleks üheselt arusaadav, et tegu peab olema 3–5 aasta pikkuse seirega, mille tulemusel on võimalik järeldusi teha. Reaalne olukord on näidanud, kus kaevandajad üritavad üksiku eksperthinnanguga (nt Liivalaia 4 kaevandamisloa muutmise taotlus) või KMH (nt Männiku XXII kaevandamisloa taotlus) läbiviimisega olukorda lahendada. Praegune teemaplaneeringu sõnastus ei ole seega piisavalt konkreetne.

Vastame, et arvestame ettepanekuga ja täpsustame seletuskirjas toodud tingimust lisades sõna „maardla“. Uus sõnastus saab olema: „...vajadus on kogu maardla ala hõlmava hüdrogeoloogilise kompleksuuringu järele...“. Täiendavalt selgitame, et täpne ajaline uuringu läbiviimise perspektiiv selgitatakse välja teemaplaneeringust eraldiseisvalt.

3. Saku vald märgib, et KSH aruandes puudub üldse viide teemaplaneeringu punktis 3.2.1. välja toodud kompleksuuringu tingimusele. KSH aruandes tuleb analüüsida kavandatava tegevuse mõju ja leevendusmeetmeid. Jääb arusaamatuks, miks KSH seda teemat üldse ei käsitle. KSH aruanne on see dokument, kust just leevendusmeetmed peaksid üle tulema planeeringusse. Seega on KSH aruanne selles osas puudulik.

Vastusena selgitame, et meetmete väljatöötamisel on KSH eksperdid lähtunud KeHJS § 31¹ sätestatud KSH eesmärgist – arvestada keskkonnakaaluks strateegiliste planeerimisdokumentide koostamisel ning kehtestamisel, tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse ning edendada säästvat arengut. Keskkonnameetmed võivad olla arendajale rakendamiseks vabatahtlikud (nt ekspertide soovitusel) või teemaplaneeringu kehtestaja poolt seatult kohustuslikud läbi planeeringu kohustuslike tingimuste. Keskkonnameetmetega arvestamine või arvestamata jätmine teemaplaneeringu kehtestamise käigus on otsustaja kaalutusotsus (KeHJS § 42 lg 11). Planeeringulahenduse elluviimiseks võib arendajal olla vaja taotleda erinevaid tegevuslubasid KeHJS, veeseaduse ja/või metsaseaduse mõistes. Erinevate tegevuslubade väljaandmisel ei ole seost leevendusmeetme sisulise efektiivsuse tagamisega. Keskkonnameetmetega arvestamine või arvestamata jätmine tegevusloa väljaandmise käigus on otsustaja kaalutusotsus (KeHJS § 24 lg 2). Eeltoodust lähtuvalt ei ole erinevate lubade tingimuste ja meetmete täitmise eest vastutajate määramine KSH ekspertide õigus ega pädevus. Vastav selgitus on toodud KSH aruande peatüki 8 sissejuhatuses. KSH aruande peatükki 8.9 täiendatakse märkuse põhjal.

4. Saku vald märgib, et riigi huviga ala Männiku 3 tuleb riigi huviga alade hulgast välja arvata, sest Saku vald ei ole sellega nõus. Saku Vallavolikogu on oma 20.06.2024. a otsusega nr 22 varasemalt antud alal kaevandamisest juba keeldunud. Kõnealune ala asub rohevõrgustikus, mille

puhul on tegemist ka väga olulise kohaliku elu küsimusega. Rohevõrgustiku alade säilitamine seondub otseselt Saku valla elanike tervise ja heaoluga. Rohevõrgustiku looduslikke alasid kasutatakse valla elanike poolt nii sportimiseks kui ka puhkamiseks vms rekreatiivsetel eesmärkidel. Konkreetne ala on nii Saku aleviku kui ka Tammemäe ja Männiku küla elanike hulgas populaarne puhkekoht ja aktiivses kasutuses olev mets. Senikaua kuni olemasolevad karjäärid pole enamuses elanikele kasutamiseks avatud ja rekreatsioonivõimalusi pakutud, ei saa uute alade hõivamist kaevandajate poolt lubada. Vald juhib tähelepanu, et senini on kaevandamine siiski toimunud maanteest ida pool ja lääne poole tulek on sisuliselt uue kaevandamisala loomine. Kohalike Saku valla ja eelkõige Tammemäe ja Männiku küla elanike jaoks ei ole see talutav ja selle kohta on kohalikud elanikud ka kirjaliku vastuseisu esitanud, mis on Männiku XXI ja Männiku XXIV keskkonnaloa menetluste alt leitav. Kui nn Männiku 3 jääb riigi huviga alaks, siis peale teemaplaneeringu kehtestamist on kaevandaja kindlasti huvitatud koheselt ala kasutusele võtmisest. See aga läheb omakorda vastuollu Saku valla kindla sooviga, et enne uute alade kasutusevõttu oleks suur osa olemasolevatest praegustest kaevandamisaladest korrastatud. Lisaks on riigi huviga ala puhul kohalikul omavalitsusel väga raske kohalikele elanikkonnale kasulikke tingimusi kaevandajaga kokku leppida, sest riigi huviga ala puhul ei ole kaevandajal enam huvi kohalikele omavalitsusele vastu tulla ja mõistlikke kokkuleppeid saavutada. Ehk siis põhimõtteks on, et riigi huviga alal saab nagunii kaevandada ja ettevõtte pole motivatsiooni kohalikele elanikele vastu tulla. Sellise olukorra vältimiseks ei ole Saku vald nõus, et Männiku 3 on määratud riigi huviga alaks. Siin piirkonnas on piisavalt riigi huviga alasid määratud ja ka praegu toimub aktiivne kaevandamine. Igasugune uue ala hõivamine peab olema koostöös kohalikega läbi räägitud ja mõlemale osapoolale aktsepteeritav. Saku vald peab seisma kohalike elanike huvide eest ja seda on riigi huviga määratud ala puhul peale teemaplaneeringu kehtestamist sisuliselt võimatu teha. Vald mõistab, et kaevandamine on vajalik, kuid see ei pea toimuma suurel alal üheaegselt ja kohe. Kuna Männiku 3 ala on avalikusele vägagi nähtavas ja kasutatavas kohas ja tegemist on peamise sissesõiduga Sakku, siis soovib vald, et sinne kaevandamine toimuks mõistlikult ning kohalikega kokkulepitud ajal ja tingimustel. Lisaks on selle ala kasutuselevõtt väga suure mõjuga Tammemäe küla elanike liiklemisele. Praegune teedevõrk ei võtaks seda koormust selliselt vastu, et ka kohalikud elanikud saaksid ohutult koduteed kasutada.

Vald rõhutab, et Tallinna-Saku liivamaardla puhul on oluline teemaplaneeringus seada tingimuseks, et uute karjääride avamise eelduseks on olemasolevate mäeeraldiste reaalne korrastamine. Siinkohal on tegemist lisaks ka rohelise võrgustikuga. Looduslike alade osakaal on siin juba praegu aktiivseid mäeeraldisti arvesse võttes äärmiselt suur, kuigi nii maakonnaplaneering kui ka Saku valla ÜP seab tegelikult piiriks, et see ei tohi langeda alla 90%. Palusime hinnata, kuidas on jagunenud Tallinna-Saku liivamaardlas hetkel looduslike alade ja kaevandamisalade osakaal. Eelnevast tulenevalt on eelkõige rohelise võrgustiku toimise ja ka elanike puhkevõimaluste loomise tõttu vaja seada väga konkreetseid tingimused, et tööstuslik ja sisuliselt sisenemispiirangutega ala ajas üha ei suureneks vaid vanad mäeeraldised korrastatakse ja antakse tagasi ning alles seejärel hõivatakse uusi. Vastuseks saime järgmise selgituse: Maakonnaplaneeringu tasandil ei ole võimalik määrata täpseid asukohapõhiseid meetmeid, kuna planeeringu lahenduses ei ole teada täpset kaevandamise auskohta, ala suurust, kaevandamise tehnoloogiat või viisi ega valitud korrastamissuunda. Teemaplaneeringu mõju rohevõrgustikule on maakonnaplaneeringu lahenduse täpsusastmes analüüsinud teemaplaneeringu alusuuring "Rohevõrgustiku uuring" ja selle tulemusel seatud tingimusi on arvestatud planeeringu lahenduse koostamisel. Eelnevast tulenevalt jääb omakorda arusaamatuks, kuidas tagatakse uue suure riigi huviga ala (st Männiku 3) kaevandamise ohjamine. Peale teemaplaneeringu kehtestamist on kaevandajad suure tõenäosusega huvitatud kohesest kaevandamisest. Senine kaevandamislubade väljastamise praktika Tallinna-Saku liivamaardlas näitab, et rohelise võrgustiku toimimisele ei ole suurt rõhku pandud. Mäeeraldised on üksteise kõrval kinni ja realselt kaevandatakse suures ulatuses ja erinevate ettevõtete poolt. Nüüd on plaan hõivata uus ala maanteest läänes. Puuduvad selged tingimused selle ala kasutuselevõtu osas. Uute alade hõivamine peaks olema põhjendatud

ainult äärmisel vajadusel ja kui reaalselt on ohus piirkondlik liiva varustuskindlus. Hetkel seda olukorda Tallinna-Saku maardlas ei ole ja seega ei peaks Männiku 3 ala riigi huviga alade hulgas olema või siis peaks olema väga selged tingimused, et see võetakse kasutusele ainult siis, kui varustuskindluse osas seda reaalselt vajatakse. Praegune teemaplaneering loob olukorra, kus on võimalik koheselt hõivata uus ala (st 4 Männiku 3) ja halvendada nii kohalike elanike kui ka rohevõrgustiku olukorda. Saku vald on igal juhul sellise põhimõtte vastu.

Eelpool toodud põhjustel jätab Saku vald kooskõlastamata Harju maakonnaplaneeringu maavarade teemaplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu. Eelkõige on Saku vald vastu Männiku 3 ala riigi huviga alade hulka arvamisele.

Vastusena selgitame, et Männiku 3 ala kaalumise riigi huviga alana tuleneb vajadusest tagada ehitusmaavarade pikaajaline kättesaadavus ning riigi varustuskindlus. Ilma Männiku 3 alata ei ole võimalik teemaplaneeringu eesmärki varustuskindluse tagamisel täita. Riigi huvi määramine ei tähenda automaatselt uue kaevanduse avamist ega kaevandamise kohest algust – see loob eelkõige võimaluse, et tulevikus hinnatakse ala kasutuselevõttu põhjalike uuringute, keskkonnamõjude hindamise ja kohalike omavalitsuste osalusel toimuva menetluse käigus. Oleme valmis teemaplaneeringus täpsustama Männiku 3 ala kasutusele võtmise järjekorra loogikat. Teeme ettepaneku täiendada teemaplaneeringu seletuskirjas elluviimise peatükki tingimusega, et Männiku 3 ala saab kasutusele võtta siis, kui Männiku 2 alal ja sellest lõuna poole jäävatel aladel koos on 50% karjääridest ammendatud ja korrastatud. 50% sisse arvestame Männiku 2 ja sellest lõuna pool olevate kaevandamislubadega kaetud alade pindalad.

Samuti rõhutame, et riigi huviga ala määramisel võetakse arvesse kohalike huve ja keskkonnatingimusi sh on arvestatud rohevõrgustikuga. Oleme nõus lisama seletuskirja ptk 3.2.1 täienduse, et Männiku 3 ala jääb kogu ulatuses rohevõrgustiku Männiku raba tugalale. Kaevandamisel tuleb kasutada leevendavaid meetmeid ning kaevandamine tuleb kavandada etappidena. Loamenetluste käigus on võimalik kehtestada täpsed tingimused, leevendavad meetmed ja korrastamissuunad, mis tagavad rohevõrgustiku toimimise ja puhkevõimaluste säilimise kohalikule kogukonnale.

Juhime tähelepanu, et planeerimisseaduse § 65 lõikest 3 tulenevalt loetakse teemaplaneering kooskõlastatuks, kui kooskõlastamisel ei viidata vastuolule õigusaktiga, üleriigilise planeeringuga või riigi eriplaneeringuga. KSH aruande eelnõu kooskõlastamisel hinnatakse aruande eelnõu vastavust õigusaktidele ning selles sisalduvate hinnangute piisavust ja objektiivsust. Saku Vallavolikogu otsuses esitatud põhjendused (nt vajadus on kogu ala hõlmava hüdroteoloogilise kompleksuuringu järele, rohevõrgustiku toimimine, rekreatiivsete alade säilimine) on olulised sisulised kaalutlused, kuid need ei viita otseselt vastuolule kehtiva õigusaktiga, üleriigilise planeeringuga ega riigi eriplaneeringuga. Seetõttu loeme Harju maakonnaplaneeringu maavarade teemaplaneeringu ja KSH aruande eelnõu Saku valla poolt kooskõlastatuks planeerimisseaduse § 65 lg 3 alusel. Arvestame Teie märkustega maksimaalsel võimalikul määral planeeringu edasise menetluse raames.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Ivan Sergejev
planeeringute asekancler

Agnes Lihtsa
+372 5819 0538 agnes.lihtsa@mkkm.ee